

Alle norske verdipapirforetak og norske filialer av utenlandske verdipapirforetak

VÅR REFERANSE
18/11222

DERES REFERANSE

DATO
17.12.2019

Etterlevelse av MiFID II - Produkthåndtering og kompetansekrav

Bakgrunn

Endret verdipapirhandellov og verdipapirforskrift trådte i kraft 1. januar 2019. Endringene gjennomfører verdipapirmarkedsdirektivet (MiFID II) og kommisjonsdirektiv 2017/593. Regler tilsvarende verdipapirmarkedsforordningen (MiFIR) er fastsatt i forskrift 4. desember 2017 (MiFIR-forskriften), mens regler tilsvarende de vesentligste underliggende kommisjonsforordninger til MiFID II og MiFIR følger av forskrift om utfyllende regler til MiFID II- og MiFIR-forskriftene av 20. desember 2017. Regler tilsvarende MiFID II og tilhørende kommisjonsdirektiv har vært gjeldende i Norge siden 1. januar 2018.

Finanstilsynet har gjennomført en undersøkelse av samtlige norske verdipapirforetaks og filialer av utenlandske verdipapirforetaks etterlevelse på tre utvalgte områder i det nye regelverket: (i) produktstyring, (ii) vurdering av uavhengig og ikke-uavhengig investeringsrådgivning og (iii) kompetansekrav for ansatte.

Finanstilsynets gjennomgang av foretakenes/filialenes redegjørelser og dokumentasjon har avdekket områder hvor flere foretak/filialer ser ut til å ha feiltolket eller oversett kravene i det nye regelverket.

Finanstilsynet har funnet det hensiktsmessig å sende et likelydende brev til alle verdipapirforetak og filialer av utenlandske verdipapirforetak med en oppsummering av de aktuelle områdene hvor det er behov for presisering av kravene, samt Finanstilsynets forventning til etterlevelse. I tillegg vil enkelte foretak/filialer bli fulgt opp individuelt på mer spesifikke problemstillinger.

Produktstyring

Rettslig grunnlag:

- Verdipapirhandelloven (vphl.) §§ 9-19 og 10-9
- Verdipapirforskriften (vpf.) kapittel 9, pkt. VII og VIII
- ESMA Guidelines on MiFID II product governance requirements (ESMA35-43-620)

Produktstyringsreglens virkeområde:

- Enkelte foretak har hevdet at UCITS fond er unntatt fra produktstyringsreglene. Reglene gjelder for alle typer finansielle instrumenter
- Enkelte foretak har hevdet at produktstyringsreglene ikke gjelder for profesjonelle kunder. Reglene gjelder for alle kundekategorier

- Enkelte filialer har hevdet at produktstyringsreglene ikke gjelder for filialer. Filialer og tilknyttede agenter av foretak med hovedsete i annen EØS-stat er underlagt produktstyrings-reglene som fremkommer av vphl. § 10-9 (2) og (3), jf. vphl. § 9-35 (1)

Foretakets rolle som produsent/distributør:

- Flere foretak har feilvurdert sin rolle. Verdipapirforetak kan være både produsent og distributør. Alle foretak er minst en av delene
- Med produksjon menes å skape, utvikle, utstede eller utforme finansielle instrumenter, jf. vpf. § 9-15. Tilretteleggere av emisjoner i finansielle instrumenter er produsenter
- Med distribusjon menes å tilby eller anbefale finansielle instrumenter som foretaket ikke selv har produsert, jf. vphl. 9-19 (4). Rollen som distributør forutsetter ikke at det er inngått distribusjonsavtale med produsent. Det er tilstrekkelig at produktet tilbys, eksempelvis via en nettbasert handelsplattform

Identifisering av målgruppe:

- Flere foretak/filialer har ikke identifisert målgruppe i henhold til regelverket. ESMA Guidelines oppstiller under pkt. 18 og 34 fem kategorier som produsenter og distributører skal benytte som et minimum:
 - a) Type of client: "Retail client", "Professional client", "Eligible counterparty"*
 - b) Knowledge and experience*
 - c) Financial situation with a focus on the ability to bear losses*
 - d) Risk tolerance and compatibility of the risk/reward profile of the product with the target market*
 - e) Clients' objectives and needs*

Distributørers håndtering av eksisterende produkter:

- Flere distributører har ikke oversendt dokumentasjon på gjennomført produktstyring, og forklarer dette med at de ikke har introdusert nye produkter etter 1. januar 2018. Produkt-håndteringsreglene gjelder for alle produkter som tilbys etter 1. januar 2018, både eksisterende og nye

Porteføljetilnærming:

- Enkelte distributører, som yter investeringsrådgivning basert på en porteføljetilnærming har i praksis ikke forholdt seg til produktstyringsreglene for distribusjon av enkeltprodukter. Produktstyringsreglene gjelder for alle produsenter og distributører av finansielle instrumenter, også i de tilfeller hvor distributør ikke vurderer et instrument isolert, men som en del av en portefølje. Reglene kan imidlertid anvendes forholdsmessig, avhengig av blant annet produktets kompleksitet, investeringstjenesten som ytes, og målgruppens egenskaper

Instrukser for produktstyring:

- Flere foretak har manglende eller mangelfulle instruksjer. Finanstilsynet forventer at foretak har instruksjer som minimum beskriver:
 - ✓ Prosess for produktgodkjenning (produsenter)
 - ✓ Identifisering av målgruppe
 - ✓ Identifisering av distribusjonsstrategi
 - ✓ Håndtering av interessekonflikter
 - ✓ Vurdering av all relevant risiko for målgruppen
 - ✓ Vurdering av om kostnadene underminerer forventet avkastning, og om kostnadsstrukturen er tilstrekkelig gjennomiktig og forståelig for målgruppen

- ✓ Opplysninger som skal gis/mottas til/fra distributør/produsent
- ✓ Regelmessig evaluering av produktene og produktstyringsprosessen. Finanstilsynet forventer at dette gjøres minimum årlig
- ✓ Distributørs opplysninger til produsent om salget og den regelmessige evalueringen
- ✓ Sikring av at relevante ansatte forstår produkt og målgruppe
- ✓ Sikring av at styret og compliancefunksjonen fører kontroll med produktstyringen

Kompetansekrav for ansatte

Rettslig grunnlag:

- Vphl. § 10-14
- ESMA Guidelines for the assessment of knowledge and competence (ESMA71-1154262120-153 EN (rev))

Hvem kompetansekravene omfatter:

- Kompetansekravene omfatter både personer som yter investeringsrådgivning og personer som gir informasjon om finansielle instrumenter, investeringstjenester eller tilknyttede tjenester, jf. vphl. § 10-14 (1). Flere foretak har lav bevissthet på at personer som gir informasjon også omfattes
- Personer som gir informasjon om finansielle instrumenter, investeringstjenester eller tilknyttede tjenester inkluderer blant annet:
 - ✓ Corporatemedarbeidere som har kundekontakt (med corporatekunder eller investorkunder)
 - ✓ Analytikere som har kundekontakt
 - ✓ Børsmeglere/tradere som har kundekontakt
 - ✓ Andre informasjonsgivere (møtebookere, trainees, etc.)

Minimumskrav til relevant erfaring:

- Det stilles krav både til kunnskap (hensiktsmessige kvalifikasjoner) og kompetanse (hensiktsmessig erfaring), jf. ESMA Guidelines pkt. II bokstav f.
- Med hensiktsmessige kvalifikasjoner menes utdanning, test eller kurs som tilfredsstillende de krav som fremkommer av retningslinjene, jf. ESMA Guidelines pkt. II bokstav g.
- Med hensiktsmessig erfaring menes erfaring opparbeidet ved fulltidsarbeid knyttet til ytelse av de relevante tjenestene i minimum 6 måneder, jf. ESMA Guidelines pkt. II bokstav h.
- Ansatte som ikke tilfredsstillende kravene til kunnskap og kompetanse kan kun yte investeringsrådgivning eller gi informasjon om produkter og tjenester under tilsyn av en medarbeider som tilfredsstillende kravene. Som ledd i dette skal det være tilsyn med den ansatte i kundemøter og ved annen kommunikasjon med kunder, jf. ESMA Guidelines pkt. V.IV bokstav d og e.

Instrukser for kompetansekrav:

- Flere foretak har manglende eller mangelfulle instruksjoner. Finanstilsynet forventer at foretak har instruksjoner som minimum beskriver:
 - ✓ Minimumskrav til kunnskap og kompetanse
 - ✓ Opplegg for intern opplæring for å sikre oppfyllelse av minimumskravene
 - ✓ Opplegg for at ansatte som ikke tilfredsstillende kravene kun gir investeringsråd eller informasjon under tilsyn av kvalifisert medarbeider
 - ✓ Opplegg for regelmessige (minst årlig) interne eller eksterne revurderinger av ansattes kunnskap og kompetanse
 - ✓ Compliancefunksjonens ansvar for kontroll av etterlevelse av kompetansekravene

Finanstilsynet forventer at foretakene og filialene vurderer etterlevelse av krav til produktstyring og ansattes kompetanse i henhold til verdipapirhandelloven og de presiseringer som følger av dette brevet. Som nevnt vil Finanstilsynet følge opp enkelte foretak særskilt for å vurdere nærmere om gjeldende krav er fulgt.

For Finanstilsynet

Anne Merethe Bellamy
direktør

Roy V. Halvorsen
fung. seksjonssjef

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.